

CURS “LLEGIM LLULL”
3 DE MARÇ DE 2022
ARBRE DE CIÈNCIA: ARBRE EXEMPLIFICAL (1295-1296)
LOLA BADIA

GUIÓ SEGONA PART: *ARBRE EXEMPLIFICAL*

1. Descripció
2. Estructura. Els proverbis. Els recontaments.
3. Pring-Mill: transmutar la ciència en literatura
4. Bibliografia

1. DESCRIPCIÓ

PRÒLEG ARBRE EXEMPLIFICAL

[...] per los exemplis que darem pot hom haver doctrina a conèixer los secrets naturals e sobre natura e a preïcar e a haver moralitats bones e solaç e amiatat de les gents. E encara en pot hom haver universal hàbit a entendre moltes coses plaents a entendre e plaents a oir.

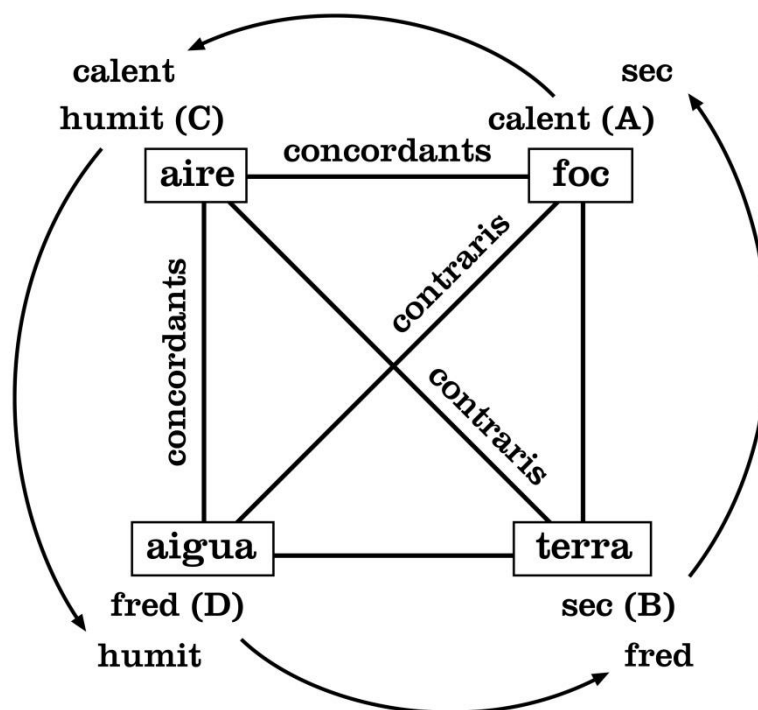
[...] Los exemplis que proposam donar volem departir en dues parts, ço és a saber, en recontaments e proverbis encercats segons les natures dels Arbres; e aquest procés proposam tenir en aquest Arbre. [...] E per ço abreujadament d'aquest Arbre parlar volem; emperò segons ço que direm, doctrina darem com hom se pusca haver a atrobar novells proverbis e novells recontaments, e estendre son enteniment per la gran matèria d'aquest.

2. ESTRUCTURA. ELS PROVERBIS. ELS RECONTAMENTS

	Arrel	Tronc	Branques	Rams	Fulles	Flors	Fruits
Arbre elemental	18 unitats narratives	40 proverbis	1 exemple	1 exemple	1 exemple de quantitat	10 proverbis	1 exemple
Arbre vegetal		10 proverbis	1 exemple	1 exemple i 10 proverbis	1 exemple de qualitat	10 proverbis	1 exemple
Arbre sensual		10 proverbis	1 exemple	1 exemple i 10 proverbis	1 exemple de relació	10 proverbis	1 exemple
Arbre imaginal		10 proverbis	1 exemple	1 exemple	1 exemple d'acció i passió	10 proverbis	1 exemple
Arbre humanal		10 proverbis	1 exemple	1 exemple	1 exemple d'hàbit	10 proverbis	1 exemple
Arbre moral		10 proverbis	1 exemple	1 exemple	1 exemple de situació	10 proverbis	1 exemple
Arbre imperial		18 proverbis	1 exemple	1 exemple i 7 sèries de 10 proverbis	1 exemple de temps	10 proverbis	1 exemple
Arbre apostolical		18 proverbis	1 exemple	1 exemple	1 exemple de lloc	10 proverbis	1 exemple

Arbre celestial		10 proverbis	1 exemple	1 exemple	1 exemple de quantitat	10 proverbis	1 exemple
Arbre angelical		10 proverbis	1 exemple	1 exemple	1 exemple de qualitat	10 proverbis	1 exemple
Arbre eviternal		10 proverbis	1 exemple	1 exemple	1 exemple de relació	10 proverbis	1 exemple
Arbre maternal		10 proverbis	1 exemple	1 exemple	1 exemple d'acció i passió	10 proverbis	1 exemple
Arbre cristianal		10 proverbis	1 exemple	1 exemple	1 exemple d'hàbit	10 proverbis	1 exemple
Arbre divinal		10 proverbis	1 exemple	1 exemple	1 exemple de situació	10 proverbis	1 exemple

ARRELS DE L'ARBRE ELEMENTAL: UN CAS A PART

7. L'aigua anava per una bella selva en qui atrobà la pedra e'l ferre d'on ix lo foc, los qual blastomà e a ells dix moltes vilanies, per ço car ells eren ocasió de la sua malaltia com era en l'olla e'l foc l'escalfava e li tolia la sua fredor [...]

“Reconta’s —digueren la pedra e'l ferre— que una herba estava en un prat, la qual pedra havia virtut que ella guaria los hòmens llebrosos de lur malaltia. A un llebrós fo mostrada aquella herba, de la qual menjà e fo guarit de la sua llebrosia per la virtut d'aquella herba. Esdevenç que aquell home anà pixar en aquell prat, e ab aquella herba qui l'havia guarit se torcà les anques; e per açò fo l'herba viciosa en dona r sa virtut a aquell qui tan fort l'havia deshonrada.”
 [...]

VEGEM COM FUNCIONEN ELS PROVERBIS

PROVERBIS DEL TRONC DE L'ARBRE ELEMENTAL

34. Dix l'aigua que ella movia el molí e dix lo foc que ell escalfava lo forn.
40. Dix l'aigua que el vi faïa parlar els hòmens en va, e el foc dix que les bèsties pixaven aigua.

PROVERBIS DEL TRONC DE L'ARBRE VEGETAL

2. Dix la cirera a la garrofa que ella era torta e negra. E dix la garrofa a la cirera que era tost podrida.
4. Dix la poma al fem que ell podia, e dix lo fem a la poma que ell era son parent.

PROVERBIS DEL TRONC DE L'ARBRE SENSUAL

3. Dix lo mul al cavall que ell era son frare, e l cavall dix al mul que ell semblava a l'ase.

PROVERBIS DEL TRONC DE L'ARBRE IMAGINAL

3. Traïció tocà imaginació, e imaginació imaginà forques.
4. Los ulls veeren una bella dona qui vestia bells vestiments, e imaginació imaginà la camisa de la dona.

PROVERBIS DEL TRONC DE L'ARBRE HUMANAL

4. —Boca —dix la voluntat—, perquè trop menjats? —Voluntat —dix la boca—, e perquè vós no'm tancats?
10. —Cors —dix l'ànima—, perquè morits? —E vós, ànima —dix lo cors—, perquè de mi us partits?

PROVERBIS DEL TRONC DE L'ARBRE MORAL

4. —Vici —dix virtut—, e on estats? —Virtut —dix vici—, estic en aquell lloc on vós no estats.

PROVERBIS DEL TRONC DE L'ARBRE IMPERIAL

11. Negun mal príncep ha concordança ab son poble.

PROVERBIS DEL TRONC DE L'ARBRE APOSTOLICAL

18. Negun hom és en menor bontat que mal prelat.

PROVERBIS DEL TRONC DE L'ARBRE CELESTIAL

5. Enaixí s'han les formes del cel a primer cercle, com a primer moviment.

PROVERBIS DEL TRONC DE L'ARBRE ANGELICAL

8. Negun àngel és ociós

PROVERBIS DEL TRONC DE L'ARBRE MATERNAL

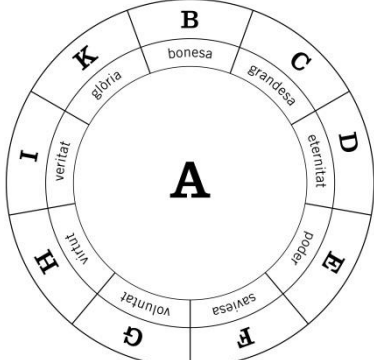
1. Pus que nostra Dona és igual a pietat, no sia null hom d'ella desesperat.

PROVERBIS DEL TRONC DE L'ARBRE CRISTIANAL

7. Més pot Déu amar creatura per encarnació que per creació.

PROVERBIS DEL TRONC DE L'ARBRE DIVINAL

1. Dix la bonea divina que ella volia de si mateixa bo e volia ésser aquell bo, e la voluntat enaixí ho volia e-l poder enaixí ho complia.

<p>Aquest proverbi explica que les dignitats o qualitats de Déu són idèntiques: el bé amb tots els seus principis ontològics (bonificant, bonificat, bonificar) és el mateix que la voluntat i que el poder. És la Figura A de les arts ternàries</p>	
---	--

VEGEM COM FUNCIONEN ELS RECONTAMENTS

EXEMPLE DE LES FULLES DE 'RELACIÓ' A L'ARBRE EVITERNAL. PARLEN EL PARADÍS I LA MARE DE DÉU

Reconta's que paraís escarní infern per ço car era negre, e infern escarní paraís per ço car en ell ha tan paucs hòmens, car los hòmens qui eren la sua negror són més que aquells qui eren en la blancor de paraís. E adoncs dix paraís a nostra Dona que ell se teni fort per despapat de l'escarn que li havia dit infern; per què ell la pregava que pregàs son fill Jesucrist que d'aquí avant no leixàs anar negun home en infern per ço que tots los hòmens venguessen estar en ell e que en ell hagués més hòmens que en infern; car no és raó que infern, qui és tan mal, haja en si neguna cosa per què sia major entre gloriat e glorioble, que entre turmentant e turmentable. E adoncs nostra Dona repòs a paraís e dix aquestes paraules:

—Reconta's que un rei qui amava molt justícia hac un fill de la regina sa muller, qui era molt bona dona. Un dia d'esdevenç que la regina portà son fill en un verger per ço que ab ell en aquell verger s'alegràs. En aquell verger havia un lop, qui venc a la regina, la qual nafrà malament e tolç-li son fill, que portava en son braç, lo qual portà a la loba sa muller e sos fills per ço que-l menjassen, e la loba no-l volc menjar e nodrí-l així com sos fills, los quals ab ell jugaven. E quan ell fo gran e-ls fills de la loba foren grans, anaven ensems per aquell gran boscatge on havia moltes de males bèsties; e-l fill del rei acostumà's a la costum dels lops, e menjava la carn crua e aucesia los hòmens e emblava les ovelles als pastors.

E adoncs paraís conec per ço que nostra Dona deïa, que per les males costumes dels hòmens qui menugen les ovelles crues e qui en lurs obres no semblen lurs pares e mares, qui en aquest món hagueren bones costumes, anaven en infern tants hòmens e en ell tan pocs. E adoncs maleí lo lop qui tolç a la regina son fill, al qual mostrà a menjar les ovelles crues; maleí los donzells de la regina, qui no anaren cercar son fill ni l'acompanyaren quan entrà al verger.

(LLULL 1957: 830).

PRIMER RECONTAMENT DE L'EXEMPLE DEL FRUIT CELESTIAL. PARLEN UN REI I EL SOL.

Reconta's que gran contrast fo entre lo Sol e el rei, qui havia hagut un fill de sa muller, car lo Sol deïa que era son fill raonablement, així com l'home bo qui per raó de bondat fa bé; e el rei deïa que era son fill naturalment, així com fa lo foc que naturalment escalfa, e pare qui naturalment fa fill; e encara, que ell lo havia hagut de sa muller e l'havia product [‘produït’] en sa espècie humana, e el Sol no ha muller ni és home. E per açò lo rei dix al Sol que ell no sabia lo judici que ell havia donat d'un seu procurador. –E com fo això? –dix lo Sol.

[El rei explica un exemple, el Sol n'explica un altre]

E adonques lo rei conec que el Sol, segons l'exempli que havia donat, entenia a dir que el fill que ell havia hagut de sa muller era fill del Sol en quant fill home general, e que era fill d'ell e de la regina en quant home especial (LLULL 1957: 838-839).

Per a la virtut generativa del Sol, vegeu l'*Speculum doctrinale* de Beauvais (1624: II, 1531): “Sol igitur virtute sua calefacit & dessiccat mundum inferiorem, & generationis causa est in nascentibus vegetalibus et animalibus, & augmentat in natis calorem & spiritum vitalem” (‘Per tant el sol amb la seva virtut escalfa i desseca el món inferior, i és causa de la generació per als vegetals i per als animals, i augmenta l'escalfor i l'esperit vital en els nounats’).

5 BIBLIOGRAFIA

- Aragués, Jose, *Ramon Llull y la Literatura ejemplar*, Alacant, Publicacions de la Universitat d'Alacant, 2016, pp. 151-170.
- Badia, Lola, «Literature as an Ancilla Artis: The Transformation of Science into Literature According to Robert Pring-Mill and Ramon Llull», *Hispanic Research Journal*, 10, 1 (2009, feb.), pp. 18–28.
- Llull, Ramon, *Arbre exemplifical*, versió modernitzada de Francesc de Borja Moll, Palma, Editorial Moll, 1971.
- Llull, Ramon, *Arbre exemplifical*, trad. Jaume Pons Alorda, «Tast de Clàssics, 11» (Barcelona: Barcino, 2016), p. 172. [versió en català modern]
- Llull, Ramon, *Llull x Llull. Una antologia de textos de Ramon Llull*, ed. Joan Santanach i Suñol, (Barcelona: Institució de les Lletres Catalanes - L'Avenç, 2016).
Fragments.
- Pring-Mill, Robert D.F., «Els «recontaments» de l'*Arbre exemplifical* de Ramon Llull: la transmutació de la ciència en literatura», *Actes del Tercer Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes* (Oxford: Dolphin, 1976), pp. 311-323. Reimprès a *Estudis sobre Ramon Llull*, ed. Lola Badia i Albert Soler, «Textos i Estudis de Cultura Catalana» 22 (Barcelona: Curial-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1991).